

Bilag om undervisning i fremmedsprog¹

I det følgende gives en faktuel status for undervisningen i fremmedsprog i henholdsvis Folkeskolen, erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser.

I. Folkeskolen

a. Den prøveforberedende fremmedsprogsundervisning

I folkeskolen undervises i tre fremmedsprog som prøveforberedende fag: engelsk, tysk og fransk. Faget engelsk, der påbegyndes i 3. klasse, tilhører den obligatoriske fagrække. Der skal tilbydes eleverne undervisning i tysk fra 7. klasse.

Som alternativ til tilbudsfaget tysk kan eleverne tilbydes fransk. En skole har altid pligt til at tilbyde tysk fra 7. klassetrin. Derimod er det frivilligt for skolerne at tilbyde fransk. Det er eleverne, der efter samråd med forældrene og skolen træffer beslutning om, hvorvidt de ønsker at deltage i undervisningen i tysk/fransk.

Det store flertal af folkeskolens elever har tysk som tilbudsfag. Det skønnes, at knap 10 pct. af eleverne har fransk. Antallet af elever, der fravælger tilbudsfaget tysk/fransk, kendes ikke. Tallet formodes at være begrænset.

- **Engelsk – et obligatorisk, prøveforberedende fag**

Der undervises i engelsk som det første fremmedsprog på 3.-10. klassetrin.

Fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder (slutmål) omfatter

- Kommunikative færdigheder
- Sprog og sprogbrug
- Sprogtegnelse
- Kultur- og samfundsforhold.

I 2003 blev starttidspunktet for faget engelsk sænket til 3. klasse med ikrafttræden fra skoleåret 04/05. Samtidig blev det vejledende timetal for faget forøget svarende til to ugentlige lektioner af 45 min. Det gældende vejledende timetal for faget engelsk fra 3. – 9. klassetrin er på 570 klokketimer. Også i 10. klasse er engelsk et obligatorisk fag. Der kan aflægges prøve i engelsk efter hhv. 9. klasse, (folkeskolens afgangsprøve, FSA) og efter 10. klasse (FSA eller folkeskolens 10. klasse prøve).

- **Tysk som prøveforberedende tilbudsfag**

Som andet fremmedsprog skal der undervises i tysk som tilbudsfag fra 7.– 10. klassetrin. Fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder (slutmål) omfatter samme hovedområder som faget engelsk, jf. ovenfor. Faget vejledende timetal fra 7.-9. klasse er 330 klokketimer.

- **Fransk som prøveforberedende tilbudsfag**

Indtil 1993 var fransk et 1-årigt tilbudsfag på 10. klassetrin med tilhørende prøveadgang. I dag kan skolerne som nævnt tilbyde fransk som alternativ til tysk som andet fremmedsprog fra 7.– 10. klasse-

¹ Arbejdsrapporten er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papirerne er sendt til Globaliseringsrådet som baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for arbejdsrapporterne.

trin. Fagets hovedområder er de samme som gælder for fagene engelsk og tysk, jf. ovenfor. Faget vejledende timetal fra 7.-9. klasse er 330 klokke timer.

Ændring vedrørende starttidspunkt for tilbudsfag i forbindelse med revisionen af folkeskoleloven 2003

Fra skoleåret 04/05 har kommunalbestyrelsen efter indstilling fra skolebestyrelsen kunnet godkende, at der gennemføres forsøg med at tilbyde eleverne tysk og fransk på 6. klassetrin (folkeskolelovens § 55a.). Hensigten med forsøgene er at indsamle erfaringer, der kan være med til at kvalificere senere beslutninger om styrkelse af sprogundervisningen.

Ifølge Undervisningsministeriets foreløbige tal for skoleåret 2004/05 udbød 43 folkeskoler undervisningstimer i tysk som tilbudsfag i 6. klasse. Fire af disse skoler udbød tillige timer i fransk fra 6. klasse. Det forventes, at antallet af skoler med tysk/fransk fra 6. klasse vil stige i de kommende år.

• **Tysk og fransk som prøveforberedende valgfag**

Eleverne kan som et tredje prøveforberedende fremmedsprog vælge hhv. tysk eller fransk som et to-årigt prøveforberedende valgfag fra 8. klasse, hvis fagene er udbudt som valgfag på en eller flere af kommunens skoler eller i den kommunale ungdomsskole. De centrale kundskabs og færdighedsområder (slutmål) er identiske for tysk/fransk som hhv. tilbudsfag, jf. ovenfor. Det to-årige valgfagsforløb har blot en stejlere faglig progression. Skolen/kommunen er ikke forpligtet til at videreføre fransk eller tysk som prøveforberedende valgfag i 10. klasse.

• **Folkeskolens afgangsprøver i engelsk, tysk og fransk**

Efter 9. klasse kan eleverne indstille sig til folkeskolens afgangsprøve, der for alle tre sprogfags vedkommende er en mundtlig prøve. Efter 10. klasse kan eleverne indstille sig til folkeskolens afgangsprøve eller folkeskolens 10. klasse prøve. En elev kan kun indstille sig til en prøve i et fag, når eleven har fulgt undervisningen i faget det pågældende skoleår.

Folkeskolens 10. klasse-prøve omfatter for alle tre sprog såvel en mundtlig som en skriftlig prøve. Eleverne behøver dog ikke at aflægge prøve i både den mundtlige og den skriftlige del. Opgaverne til de skriftlige prøver stilles af undervisningsministeren. De øvrige prøveopgaver stilles af læreren eller af censor efter ministerens nærmere bestemmelse.

b. Latin - et etårigt tilbud om prøveforberedende undervisning i folkeskolens 10. klasse

Latin kan i folkeskolen først tilbydes som undervisningsfag i 10. klasse. Elever i 8. og 9. klasse har dog mulighed for at modtage undervisning i latin og tage latinprøve i ungdomsskolen.

De centrale kundskabs- og færdighedsområder er:

- Sprog og sprogtilegnelse
- Kultur.

Latinprøven er mundtlig. Ved prøven maj-juni 2005 har i alt 187 elever gennemført latinprøven. Ingen af disse elever gennemførte prøven fra folkeskolens 10. klasse.

c. Ikke-prøveforberedende fremmedsprogsundervisning

På 8.-10. klassetrin kan kommunerne tilbyde eleverne undervisning i følgende ikke-prøveforberedende sprogfag: Hverdagstysk, hverdagsfransk, spansk og almindelige indvandrersprog. For alle de nævnte fag gælder det, at de kan tilbydes som valgfag på 8. og/eller 9. og/eller 10. klassetrin, normalt i et omfang svarende til 2 ugentlige lektioner. De centrale kundskabs- og færdighedsområder for hvert af fagene er:

- Sprogfærdighed
- Kultur- og samfundsforhold.

Undervisningsministeriet er ikke bekendt med, i hvilket omfang kommunerne tilbyder ovennævnte ikke-prøveforberedende sprogfag som valgfag, og kender derfor heller ikke antallet elever, der modtager undervisning i disse fag. Omfanget skønnes at være meget begrænset.

II. Erhvervsuddannelserne

Erhvervsuddannelserne er delt op i syv fællesindgange – seks tekniske og én merkantil. Hver fællesindgang består af et grundforløb og i forlængelse heraf et antal hovedforløb. Hovedforløbene er igen opdelt i specialer. En hel erhvervsuddannelse består af et grundforløb og et hovedforløb.

a. Omfanget af fremmedsprog på erhvervsuddannelserne

En kortlægning foretaget i december 2004 viser, at

- 155 ud af de 244 tekniske uddannelser/specialer har fremmedsprog på enten grund- eller hovedforløbet
- 22 ud af de 24 merkantile uddannelser/specialer har engelsk som 1. fremmedsprog
 - 13 ud af disse uddannelser har herudover et 2. fremmedsprog.

I langt størsteparten af de tekniske uddannelser er fremmedsproget engelsk. I nogle få uddannelser kan eleverne vælge, hvilket sprog de ønsker. 2. fremmedsprog i de 13 merkantile uddannelser kan principielt være et hvilket som helst sprog, men skolernes manglende mulighed for at gennemføre undervisning i mere eksotiske sprog begrænser i praksis udbuddet til tysk, fransk og spansk.

b. Sprogundervisningens mål, rammer og indhold

Undervisningen i sprog på erhvervsuddannelserne begynder med niveau F, som er niveauet mellem grundskolens afgangsprøve og 10.-klasse prøven. Næste niveau er E, som svarer til 10. klasse prøve. Herefter følger niveau D, og højeste niveau er C, som svarer til gymnasialt niveau C. Undervisningen bygger videre på det, eleverne har lært i grundskolen. Målet for undervisningen i erhvervsuddannelserne er, at eleverne bliver i stand til at bruge sproget i en jobmæssig sammenhæng. Det sikres ved, at faget får en erhvervsfaglig toning og integreres med de andre fag i uddannelsen. Herudover tilrettelægges prøver og eksamen så praksisnær som muligt.

c. Elevernes mulighed for at opnå højere niveauer end de obligatoriske

Erhvervsuddannelsernes struktur er fleksibelt opbygget. Elever, der på grundforløbet ønsker at supplere deres færdigheder, herunder sproglige kundskaber, har mulighed for det gennem den såkaldte valgfri del af undervisningen. Et grundforløb er normalt på 20 uger, og den valgfri del udgør op til 40 uger. Eleverne kan altså vælge et højere niveau end det, der er obligatorisk i den uddannelse, de har valgt, eller de kan vælge et fremmedsprog som valgfag. Også på hovedforløbet har eleven mulighed for at opnå højere niveau end det obligatoriske, nemlig ved såkaldt studierettet påbygning, det vil sige, at eleven fx kan supplere et f-niveau i sprog til et niveau, der giver adgang til en videregående uddannelse.

Erhvervsuddannelserne kan udbyde engelsk og tysk niveau B og A (gymnasialt afgangsniveau) for elever, der ønsker at forbedre deres muligheder for at opnå studiekompetence.

III. De gymnasiale uddannelser

a. Baggrund

Efter reformen af de gymnasiale uddannelser er følgende gældende for undervisningen i fremmedsprog:

- Alle elever har obligatorisk undervisning i engelsk til niveau B eller A, som afsluttes med skriftlig prøve og evt. - efter udtræk - mundtlig prøve
- I stx og hhx er 2. fremmedsprog obligatorisk. Det er enten et fortsættersprog på B-niveau (tysk og fransk) eller et begyndersprog på A-niveau (tysk, fransk, spansk, italiensk og russisk). På B-niveau afsluttes med mundtlig prøve, på A-niveau med obligatorisk skriftlig prøve og evt. – efter udtræk – mundtlig prøve
- Begyndersprog gennemføres efter reformen 2005 alene på A-niveau (tidligere B-niveau). Hensigten med denne stramning er at sikre, at elevernes færdigheder i begyndersprog udvikles på et anvendeligt niveau
- Obligatorisk sprogligt orienteret undervisning i grundforløbene: I stx ”almen sprogforståelse”, i hhx og htx en obligatorisk sproglig og kommunikativ dimension inden for rammerne af studieområdet
- Udbud af studieretninger med vægt på fremmedsprog, herunder fx på højere niveau end det obligatoriske og/eller yderligere fremmedsprog samt udbud af fremmedsprog i kombination med andre typer af fag
- Mulighed for godkendelse af engelsk, tysk eller fransk som undervisningsprog i stedet for dansk i et eller flere fag

I alle de gymnasiale uddannelser udbydes desuden valgfag i fremmedsprog. Rækken af mulige sprogvælge omfatter foruden de ovenfor nævnte også arabisk, japansk, kinesisk og tyrkisk.

b. Status for fremmedsprogene efter gymnasireformen

I forbindelse med ansøgning om optagelse i de gymnasiale uddannelser skal ansøgerne tilkendegive deres ønske vedrørende 2. fremmedsprog i de to uddannelser (stx og hhx), hvor 2. fremmedsprog er obligatorisk.

Ved ansøgningsrunden 2005 (den første efter gymnasireformen) fordelte ansøgerne ønsker vedrørende 2. fremmedsprog sig således:

Fortsættersprog				Begyndersprog								
Fransk		Tysk		Fransk		Italiensk		Russisk		Spansk		Tysk
Stx:	Hhx:	Stx:	Hhx:	Stx:	Hhx:	Stx:	Hhx:	Stx:	Hhx:	Stx:	Hhx:	Stx og Hhx:
12pct.	3 pct.	53pct.	61 pct.	7 pct.	6 pct.	2 pct.	0 pct.	1 pct.	0 pct.	24pct.	29 pct.	1 pct.

1. Studieretninger med vægt på fremmedsprog

På indeværende tidspunkt (efterår 2005) kendes alene elevernes forhåndstilkendegivelser med hensyn til ønske om studieretninger med vægt på fremmedsprog. Som det ses af tabellen nedenfor, overstiger interessen for fremmedsprog i kombination med samfundsvidenskab eller musik interessen for mere rent sprogligt orienterede studieretninger både i stx og hhx.

Uddannelse	Studieretningstype	Andel
Stx	Humanistisk-sproglige studieretninger	21 pct.
	Samfundsfag eller musik sammen med sprog	28 pct.
Hhx	Økonomisk-sproglige studieretninger	15 pct.
	Sprog-sprog-studieretninger	5 pct.
Htx	Engelsk A + kommunikation/it A	14 pct.

Samlet set for 2. fremmedsprog og fremmedsprog som studieretningsfag er tysk som fortsættersprog langt det største fag. Blandt begynderprogene er tilslutningen til spansk langt større end til fransk, og ønskerne om latin, græsk, italiensk og russisk er særdeles begrænsede.

2. Valgfag i fremmedsprog

I alle uddannelserne er der mulighed for som valgfag at gennemføre højere niveau end det obligatoriske i et (hf og htx) eller flere (stx og hhx) sprog. Desuden er der mulighed for valg af 2. fremmedsprog i hf og htx, henholdsvis valg af 3. og evt. 4. fremmedsprog i stx og hhx.

Omfanget heraf kendes ikke på nuværende tidspunkt, hvor valgfag ikke er valgt.

For evt. faktuelle spørgsmål kontakt:

undervisningskonsulent Steen Harbild, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 53 70 vedr. folkeskolen

studielektor Birte Sørensen, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 56 98 vedr. erhvervsuddannelserne

undervisningskonsulent Merete Pedersen, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 53 64 vedr. de gymnasiale uddannelser